

1.2.3

Een nieuwe rol van NWO

Competitie is een belangrijke drijfveer voor wetenschappelijke vooruitgang. Deze competitie wordt gevoed door de excellentiegedreven instrumenten van NWO, waarbij NWO de beste onderzoeksvoorstellen en onderzoekers selecteert. Volgens de commissie die NWO heeft geëvalueerd, voert NWO de primaire missie – het selecteren van excellente onderzoekers en onderzoeksvoorstellen – uitstekend uit.⁵³

De evaluatiecommissie stelt dat de excellente kwaliteit van het Nederlandse onderzoek mede bepaald wordt door NWO. De internationale, voornamelijk Europese, reputatie van NWO is goed. Wel is het noodzakelijk dat NWO verandert.

Dit wordt door de evaluatiecommissie uit 2013 onderstreept. Om de veranderingen vorm te geven is ook advies gevraagd aan ABDTOPConsult.⁵⁴ We zetten het veranderingsproces, mede op basis van dit advies langs de volgende lijnen in.⁵⁵

- NWO zal haar positie meer definiëren in relatie tot andere organisaties (in de wetenschap, maatschappelijke organisaties, inclusief het bedrijfsleven en het internationale netwerk). Om NWO in de toekomst strategischer te positioneren, bijvoorbeeld in het kader van de wetenschapsagenda, is een goede verankering van NWO in het netwerk van organisaties van belang. Dat betekent ook dat de NWO-agenda beter gaat aansluiten op de nationale beleidsontwikkelingen en op de ontwikkelingen op Europees niveau. NWO gaat een prominente rol spelen in de Nationale Wetenschapsagenda, maar daarvoor is het nodig dat NWO responsiever en meer leidend wordt en stakeholders betreft en verbindt. Dit alles vraagt ook om meer budgettaire flexibiliteit binnen NWO en om NWO-brede en interdisciplinaire samenwerking. NWO gaat werken vanuit één samenhangende programmering en wordt daarbij geadviseerd door een grote variëteit aan stakeholders, waaronder universiteiten, wetenschappers, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en ministeries.
- De governance van NWO wordt aangepast. We delen de analyse in de evaluatie en het daaropvolgende advies. De huidige NWO-organisatie is verkokerd en in de woorden van de evaluatiecommissie ‘een onoverzichtelijke lappendeken’, wat op verschillende manieren doorwerkt in NWO.

⁵³ NWO Evaluatiecommissie (2013), *Nieuwe dynamiek, passende governance*, mei 2013.

⁵⁴ Van Der Steenhoven, K., Aalbersberg, M. (2014), *Van lappendeken naar een nationaal discours en venrale programmering*. Advies voor een nieuwe governance, werkwijze en organisatiestructuur voor NWO. ABDTOPConsult, 2014.

⁵⁵ Voor de aspecten van het advies die in deze visie genoemd worden is de richting bepaald met NWO, op andere elementen zullen we onze positie nog vaststellen.

- Om de veranderingen mogelijk te maken wordt de bestuurskracht van de centrale leiding bij NWO verstevigd onder gelijktijdig terugdringen van de zelfstandigheid van de huidige NWO-onderdelen. Het bestuur krijgt de vorm van een Raad van Bestuur en een breed samengestelde Raad van Toezicht. Zo krijgt het NWO-bestuur meer slagkracht. Alle besluitvorming over programmering, instrumentatie en budgettoekenningen geschiedt op het niveau van de Raad van Bestuur. Met de vernieuwing in de wijze waarop NWO wordt bestuurd, blijft een verbinding met de actieve wetenschap vanzelfsprekend noodzakelijk.
- Om NWO beter in staat te stellen de uitdagingen integraal aan te pakken en blijvend toegerust te zijn voor verandering wordt de bureauorganisatie vernieuwd. De organisatie wordt gekanteld en de werkwijzen en bijbehorende verworvenheden en best practices van de gebieden en stichtingen, zoals de verbinding met alle disciplines uit de wetenschappelijke achterban en het organiserend vermogen, inclusief de goede samenwerking met bedrijfsleven, maatschappelijke partijen en overheden, worden verankerd in de nieuwe organisatie. Dat betekent dat gebieden en stichtingen worden geïntegreerd in een éénvormige bureauorganisatie die in staat is snel en slagvaardig in te spelen op nieuwe ontwikkelingen, en die de opgebouwde ervaring, bijvoorbeeld op het gebied van publiek-private samenwerking, borgt en breed kan toepassen. De wetenschappers die nu een vitale rol spelen in de besturen van gebieden en stichtingen blijven een belangrijke rol vervullen in de nieuwe organisatie, onder andere in een Wetenschappelijke Raad. Ook de andere partijen die nu een rol spelen in die besturen krijgen een volwaardige rol in de nieuwe organisatie. Het beheer van de instituten wordt direct onder het bestuur opgehangen, met behoud van de strikte organisatorische scheiding tussen de instituten en de subsidieverlening. Ten aanzien van de toekomstige positie van ZonMW en de relatie van ZonMW en NWO bereidt de minister van VWS, in goed overleg met de staatssecretaris van OCW, een besluit voor.
- De nieuwe bestuursvorm biedt een stevige toezichtstructuur en zorgt dat besluitvorming over strategie, beleid en bedrijfsvoering op het hoogste niveau plaatsvindt. Deze governance-verandering vermindert de bestuursdruk, stimuleert besluitvaardigheid en flexibiliteit, en maakt het mogelijk dat interdisciplinaire initiatieven beter worden ingebed, terwijl middelen flexibeler kunnen worden gespreid over de wetenschapsgebieden. Voor stakeholders zal NWO op deze manier veel transparanter zijn georganiseerd.

De veranderingen bij NWO vragen een wijziging van de NWO-wet. Voorafgaand aan deze wijziging wordt zoveel als mogelijk binnen de bestaande wettelijke kaders gewerkt in de nieuwe structuur en met de nieuwe werkwijze in een doen-alsof-fase. In deze doen-alsof-fase kan NWO een belangrijke rol spelen bij de totstandkoming van de Nationale Wetenschapsagenda. Met de nieuwe governance en organisatie wordt NWO de geëigende partij voor het uitvoeren en up-to-date houden van de wetenschapsagenda.